Anna Czapla
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
ORCID: 0000–0003–4137–6031

Obraz onomastyczny dawnego powiatu skałackiego

Onomastic Picture of the Old Skalat District

Wstęp

Charakterystyka powiatu

Powiat skałacki ze stolicą w Skałacie, istniejący w latach 1867–1918, leżał na skrawku galicyjskiego Podola – pomiędzy pasmem Miodoborów a górnym Zbruczem i historyczną granicą Wołynia. Obszar ten był bezleśną wyżyną, ale odznaczał się wieloma rozgałęziającymi dolinkami wykorzystywanymi przez okresowe cieki wodne. Także dolina górnego Zbrucza nie przypominała podolskiego jaru. Była szeroka i miała płaskie dno pokryte łąkami[1].

Główna rzeka to Zbrucz, która zarówno dawniej, jak i współcześnie przepływa przez: Faszczówkę, Łukę Małą, Mysłową, Orzechowiec, Rasztowce i Staromiejszczyznę. Inne potoki są jego dopływami. Najważniejszy z nich – Gniła – płynie przez: Borki Małe, Dubkowce, Hlibów, Nowosiółkę Grzymałowską, Skałat, Grzymałów i Touste, formując w tych miasteczkach stawy, podobnie jak w Zarubińcach, Leżanówce, Borkach Małych i Rasztowcach. Gniła przepływa przez niemal cały powiat, z północnego zachodu na południowy wschód, a pod Trybuchowcami w powiecie śniatyńskim uchodzi do Zbrucza. Każda wieś leży nad potokiem. Znamy nazwy potoków w Turówce – Turówka, w Podwołoczyskach, Rosochowaćcu i Zadniszówce – Samiec, Kołodziejówce – Dolina, Stawkach Kraśnieńskich – Bridoka. Pozostałe potoki, na przykład w Chmieliskach i Rosochowaćcu, nie posiadają nazw[2].

Powiat skałacki graniczył na wschodzie z gubernią podolską, na południu z powiatem husiatyńskim, na zachodzie z trembowelskim i tarnopolskim, na północy ze zbaraskim. Liczył siedemdziesiąt trzy tysiące sześciuset dziewięćdziesięciu dwóch mieszkańców rozlokowanych w sześćdziesięciu jeden osadach. Na jego terenie znajdowały się dwa sądy – w Skałacie i Grzymałowie[3].

Parafie rzymskokatolickie w powiecie należały do dekanatów tarnopolskiego i trembowelskiego. W skład tarnopolskiego wchodziły: Kaczanów, Skałat, Hałuszyńce i Tarnoruda, do trembowelskiego należały natomiast Grzymałów i Touste. W lasach należących do dóbr Rasztowce znajdowały się pustelnia i kaplica wykuta w skale nad urwistym brzegiem Zbrucza. Dekanat skałacki obejmował dwadzieścia dziewięć parafii grekokatolickich: Borki Małe, Bucyki, Hlibów, Grzymałów, Dubkowce, Żerebki Wielkie, Zieloną, Iwanówkę, Iławcze, Kałaharówkę, Kamionki, Kaczanówkę, Kokodszyńce, Kołodziejówkę, Krasne, Krzywe, Łukę Małą, Okno, Orzechowiec, Ostapie, Poznankę Gniłą, Rożyska, Skałat Miasto, Skałat Stary, Sorocko, Staromiejszczyznę, Touste, Turówkę i Chmieliska[4].

Przez powiat przechodziły dwie drogi krajowe, pierwsza z Kamionek przez Zadniszówkę do Podwołoczysk, druga z Panasówki przez Kołodziejówkę, Skałat, Krzywe, Zarubińce, Podlesie, Grzymałów i Mazurówkę do Eleonorówki. Do celów komunikacyjnych wykorzystywano też drogę powiatową z Podwołoczysk do Grzymałowa przez Orzechowiec, Rożyska i Turówkę. Wzdłuż północnej granicy powiatu przechodziła Kolej Żelazna Karola Ludwika. Stykała się z północną granicą powiatu, przechodząc ze stacji Bogdanówka przez Rosochowaciec,

[1] G. Rąkowski, *Podole. Przewodnik krajoznawczo-turystyczny po Ukrainie Zachodniej*, cz. 2, Pruszków 2006, s. 94.

[2] Informacje pochodzą z haseł poświęconych tym miejscowościom, które zostały zamieszczone w *Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, red. F. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski, Warszawa 1880–1902, t. 1–15.

[3] *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. 10, Warszawa 1889, s. 644.

[4] Tamże, s. 645.

Supranówkę, Zadniszówkę do stacji w Podwołoczyskach na granicy Galicji i guberni podolskiej, gdzie znajdował się urząd celny. Przejeżdżały tędy transporty zboża i surowych płodów z Rosji do Austrii oraz towarów z zachodu do Rosji.

Ziemia w powiecie skałackim cechowała się wysoką żyznością. Podstawę stanowił czarnoziem, a podłoże było wapienne lub gliniane. Klimat był jednakże dość ostry i nie wszystkie gatunki roślin wytrzymywały chłody[5].

Przemysł w powiecie należał do średnio rozwiniętych. Istniały dwie fabryki albuminy w Podwołoczyskach; browary – w Chmieliskach, Hlibowie, Krasnem, Mazurówce; gorzelnie – w Chmieliskach, Hlibowie, Kaczanówce, Kamionkach, Kołodziejówce, Nowosiółce, Oknie, Orzechowcu, Ostapiu, Skałacie, Sorocku, Wolicy; gorzelnie parowe – w Chmieliskach, Nowosiółce, Ostapiu, Skałacie; tartak i młyn parowy w Grzymałowie. Wiatraki znajdowały się w gminach Połupanówka i Skałat; cegielnia – w Wolicy. W Toustem siedzibę miała szkoła kołodziejstwa i garncarstwa, a w niektórych miejscowościach włościanie wytwarzali wzorzyste dywaniki z owczej wełny, zwane kilimkami[6].

Historia miasta i okolic

Pierwsza wzmianka o miejscowości Skałat pochodzi z 1512 roku, została wówczas wymieniona jako wieś w ziemi halickiej. W 1600 roku Sienieńscy lokowali tu miasto pod nazwą Dębno (ta nie utrzymała się) i wybudowali zamek. Później właściciele zmieniali się często: w 1602 roku Skałat należał do Chodkiewiczów, w 1614 roku do Koreckich, od 1627 roku Wichrowskich, a po nich do Firlejów. Miecznik halicki Krzysztof Wichrowski około roku 1630 rozbudował zamek, a w 1632 roku ufundował parafię katolicką – kościół murowany pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny. Podczas walk z Kozakami w latach 1648, 1649 i 1651 zamek skałacki popadł w ruinę, najazd turecki w 1672 roku zaś doprowadził do całkowitego zniszczenia miasteczka, które było wprawdzie odbudowywane, ale długo i powoli[7].

W XVIII wieku dobra skałackie stały się własnością Kalinowskich, którzy w 1743 roku założyli szpital dla ubogich, następnie Tarłów. Po pierwszym rozbiorze Polski Skałat wszedł w skład cyrkułu tarnopolskiego[8], a w roku 1795 zaborca austriacki potwierdził jego prawa miejskie. W tym samym roku dobra przeszły w ręce Scypionów[9]. Staraniem Marii z Wodzickich Scypionowej zamek odbudowano, a w obrębie jego murów wzniesiono nową rezydencję. Na początku XIX wieku właścicielami Skałatu stali się Poniatowscy, którzy w 1817 roku założyli w nim pierwszy zakład przemysłowy – wytwórnię potażu[10], a w 1821 roku uruchomili szkołę. W tym czasie Skałat był mało znaczącym miastem. W 1869 roku majątek nabyli Rozenstockowie, którzy pozostali jego właścicielami do pierwszej wojny światowej[11].

Rozwój Skałatu nastąpił po 1867 roku, kiedy stał się siedzibą powiatu. W roku 1870 liczył cztery tysiące pięciuset dziewięćdziesięciu dwóch mieszkańców, a w 1880 – pięć tysięcy czterystu siedemdziesięciu siedmiu. Wzniesiono wówczas wiele murowanych budynków, między innymi gmach starostwa. W roku 1897, po wybudowaniu linii kolejowej, która połączyła Skałat z Tarnopolem, w mieście zaczął rozwijać się drobny przemysł. Nowsza zabudowa powstała po wielkim pożarze z 1898 roku. Na początku XX wieku najbardziej okazałą budowlą miasta był neogotycki kościół z pięćdziesięciometrową wieżą, wzniesiony w latach 1898–1900 według projektu znanego architekta Teodora Talowskiego. Podczas pierwszej wojny światowej zamek uległ poważnym zniszczeniom[12].

W okresie międzywojennym Skałat pozostał stolicą powiatu w województwie tarnopolskim. W związku z niewielką odległością od granicy stacjonował tu batalion Korpusu Ochrony Pogranicza. Przejęty przez skarb państwa zamek został przekazany wojsku. Zniszczone mury obwodowe rozebrano, wyremontowano narożne baszty, podwyższając je o kolejną kondygnację. W roku 1939 Skałat liczył siedem tysięcy mieszkańców, gdzie blisko połowę stanowili Polacy[13].

Po agresji niemieckiej na Związek Radziecki w Skałacie zamordowano wielu Żydów. Podczas okupacji niemieckiej działała tu komórka Armii Krajowej, która organizowała samoobronę przed napadami band Ukraińskiej Powstańczej Armii w Mantiawie –

[5] *Na styku kultur i narodów. Galicyjskie miasta i miasteczka w józefińskim katastrze gruntowym*, t. 9: *Olesko i Skałat*, oprac. V. Dolinovskyi, Kraków 2018, s. 77.

[6] *Słownik geograficzny...*, t. 10, s. 644.

[7] G. Rąkowski, dz. cyt., s. 94.

[8] Cyrkuł – obwód, np. administracyjny. Dor 1, 1078.

[9] *Na styku kultur i narodów...*, s. 65.

[10] Potaż – nazwa używana na określenie dowolnego minerału zawierającego potas. Dor 6, 1186.

[11] *Starożytna Polska pod względem historycznym, jeograficznym i statystycznym*, oprac. M. Baliński, T. Lipiński, Warszawa 1844.

[12] G. Rąkowski, dz. cyt., s. 95.

[13] Tamże.

wschodniej dzielnicy miasta, najbardziej zagrożonej atakami. Po drugiej wojnie światowej i wysiedleniu Polaków liczba ludności znacznie się zmniejszyła. Obniżył się też status miasta. Stolicą regionu w 1962 roku stały się Podwołoczyska. W 1993 roku powstało tu Polskie Towarzystwo Kulturalne[14]. Dziś Skałat stanowi lokalne skupisko Polaków, liczące około dwustu pięćdziesięciu osób.

Synteza materiału nazewniczego

Celem artykułu jest analiza semantyczna i strukturalna nazw miejscowości z obszaru powiatu skałackiego. Na jej podstawie został sporządzony opis krajobrazu naturalnego, a także związanego z działalnością człowieka na tym terenie.

Najstarszymi osadami powiatu, notowanymi już w XV-wiecznych źródłach, są: *Bucyki*, *Hlibów*, *Horodnica*, *Nowosółka Skałacka*, *Okno*, *Sorocko*, *Touste*. W większej liczbie punkty osadnicze zaczęły się pojawiać od XVI wieku, co potwierdzają czterdzieści trzy nazwy: *Bilinówka*, *Borki Małe*, *Chmieliska*, *Dubkowce*, *Faszczówka*, *Grzymałów*, *Hałuszyńce*, *Iwanówka*, *Kaczanówka*, *Kamionki*, *Kokoszyńce*, *Kołodziejówka*, *Kozina*, *Kręciłów*, *Krzywe*, *Ludwikówka*, *Łuka Mała*, *Mazurówka*, *Mołczanówka*, *Mysłowa*, *Nowosółka Grzymałowska*, *Orzechowiec*, *Pajówka*, *Panasówka*, *Podlesie Grzymałowskie*, *Połupanówka*, *Popławy Skałackie*, *Poznanka Gniła*, *Poznanka Hetmańska*, *Rasztowce*, *Rosochowaciec*, *Rożyska*, *Sadzawki*, *Skałat*, *Skałat Stary*, *Soroka*, *Stawki Kraśnieńskie*, *Supranówka*, *Tarnoruda*, *Turówka*, *Wolica*, *Zielona*, *Żerebki Królewskie*. Znaczna liczba osad wskazuje na późne zasiedlenie tych ziem spowodowane częstymi najazdami. W wieku XVII nie pojawiła się żadna nowa osada. W wieku XVIII powstała jedna – *Staromiejszczyzna*. W wieku XIX mamy kolejne trzy – *Podwołoczyska*, *Zadniszówkę* i *Żerebki Szlacheckie*. W XX wieku, z czasów przed drugą wojną światową jedną – *Mytnicę*. Z okresu po drugiej wojnie światowej pochodzą jedynie trzy nazwy: *Choptianka*, *Monastyrycha*, *Podillja*, z czego ostatnia to zmienione oznaczenie już istniejącej wsi.

Najliczniejszą grupę spośród wszystkich onimów powiatu skałackiego stanowią nazwy kulturowe[15] – dwadzieścia sześć, następnie nazwy fizjograficzne[16] – dwadzieścia pięć jednostek, kolejno dzierżawcze[17] – szesnaście, trzy patronimiczne[18], dwie etniczne[19], dwie dzierżawczo-kulturowe oraz jedna dzierżawczo-fizjograficzna.

Toponimiczny obraz powiatu z jego właściwościami naturalnymi przedstawiają przede wszystkim nazwy fizjograficzne. Nazwy etniczne, stanowiące wprawdzie odrębną grupę semantyczną, opisującą przede wszystkim ludność zamieszkującą dany teren, pośrednio również odnoszą się do samej krainy. Dlatego w charakterystyce powiatu skałackiego nazwy etniczne pojawią się obok mian fizjograficznych w sytuacji, gdy opisują ludność zamieszkałą na charakterystycznym terenie.

O bogactwie rzek informują nas onimy: *Kręciłów*, *Popławy* > *Popławy Skałackie*, *Okno*, *Rosochowaciec*, *Sadzawki*, *Stawki* > *Stawki Kraśnieńskie*; o miejscach zalesionych, bogactwie roślinności: *Choptianka*, *Czepielowa Łuka*, *Dębno*, *Dubkowce*, *Faszczówka*, *Orzechowiec*, *Podlesie* > *Podlesie Grzymałowskie*, *Tarnoruda* (ze względu na pierwszy człon złożenia), *Zielone*; na miejsca podmokłe wskazują następujące onimy: *Poznanka Gniła*, *Tarnoruda* (ze względu na drugi człon złożenia); o żyjących na danym terenie zwierzętach mówią nazwy: *Osowik*, *Sorocko*, *Soroka*, *Turówka*. Powiat skałacki, jak i całe Podole, charakteryzuje się licznymi krzywiznami i wysoczyznami, co potwierdzają nazwy: *Kamionki*, *Kąt*, *Krzywe*, *Podhorówka*, *Podole*, *Rożyska*, *Skałat* > *Skałat Stary*, *Wielkie Siodło*, *Zadniszówka*. Istnieją tu przede wszystkim okolice o urodzajnej lub specyficznej glebie – *Krasne*, *Mysłowa*, *Touste*, oraz pozyskane przez wyrąb lasów – *Pieniówka*, *Zarubińce*.

Nazwy opisujące powiat ze względu na jego właściwości nabyte w wyniku działalności człowieka to głównie nazwy kulturowe. Potwierdza się stereotypowy obraz tych ziem, gdzie gospodarstwo rolne stanowi główny przedmiot zajęcia jego mieszkańców, a wieś to podstawowa forma osadnicza – *Nowosiółka* > *Nowosiółka Grzymałowska*, *Nowosiółka* > *Nowosiółka*

[14] Tamże, s. 94.

[15] Nazwa kulturowa – oznacza dzieła kultury materialnej, społecznej i duchowej człowieka (ta i pozostałe definicje na podstawie: E. Rzetelska-Feleszko, *Nazwy miejscowe*, [w:] *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, red. E. Rzetelska-Feleszko, Kraków 1998).

[16] Nazwa fizjograficzna – miano wskazujące na cechy naturalne obiektów.

[17] Nazwa dzierżawcza – wskazuje na historyczną przynależność obiektu do właściciela, indywidualnego lub zbiorowego.

[18] Nazwa patronimiczna – charakteryzuje osadę ze względu na przynależność jej mieszkańców do władcy lub głowy rodu.

[19] Nazwa etniczna – charakteryzuje miejsce ze względu na osadników, uwzględniając specyficzne cechy zasiedlonego przez nich miejsca.

Skałacka, *Wolica*. Obok wsi znajdują się miejsca o charakterze obronnym – *Horodnica*, *Zamurze*. Doskonałej jakości gleba, przy sprzyjających warunkach klimatycznych, obficie wynagradzała trudy rolnika, co obrazują nazwy związane z uprawianymi roślinami – *Chmieliska*, *Malinik*, *Sianożęci*, oraz ze zwierzętami – *Kozina*. Onimy odzwierciedlają też dodatkowe zajęcie – wytwarzanie kół do młynów – w nazwie *Kołodziejówka*, czas wolny poświęcony zabawie – *Wygoda*, i modlitwie – *Monastyrycha*, *Ostra Mogiła*, *Pałamarka*. Niektóre z nich informują nas o procedurach spadkowych ziem: *Pajówka*, *Żerebki*, a także o bliskości granicy państwa – *Mytnica*.

Zależne od przybywania osad w powiecie są nazwy ponowione[20]: Skałat, z członem/elementem deminutywnym: *Borki Małe*, *Łuka Mała*, *Żerebki Małe* // *Żerebki Szlacheckie*, z członem augmentatywnym: *Żerebki Wielkie* // *Żerebki Królewskie*, z członem lokalizującym: *Nowosiółka* > *Nowosiółka Grzymałowska*, *Nowosiółka* > *Nowosiółka Skałacka*, *Podlesie* > *Podlesie Grzymałowskie*, *Podwołoczyska*, *Popławy* > *Popławy Skałackie*, *Stawki Krasnieńskie*, z członem chronologizującym: *Skałat Stary*, oraz członem dzierżawczym: *Poznanka Hetmańska*, *Żerebki Królewskie*, *Żerebki Szlacheckie*. Najmłodszymi nazwami kulturowymi są powojenne nazwy powstałe w wyniku przemianowania *Poznanki Gniłej* na *Podole* oraz z połączenia chutorów – *Monasterycha*.

Nazwy odosobowe: dzierżawcze, patronimiczne i rodowe, potwierdzają ruski charakter tych ziem. Ich podstawą są głównie imiona o charakterze wschodniosłowiańskim: *Bilinówka*, *Czepielowa Łuka*, *Hlibów*, *Hałuszyńce*, *Iwanówka*, *Kaczanówka*, *Kałaharówka*, *Mołczanówka*, *Ostapie*, *Panasówka*, *Połupanówka*, *Supranówka*, lub neutralne imię oraz formant *-ce*: *Kokoszyńce*, *Rasztowce* – czternaście; neutralne: *Bucyki* < *Bucyków*, *Leżanówka*, *Poznanka* – trzy; polskie: *Grzymałów*, *Mazurówka*, *Poznanka Hetmańska*, *Poznanka Komisarska* // *Poznanka Hetmańska* – pięć.

Wśród pozostałych nazw (nieodosobowych) również przeważają nazwy ukraińskie – szesnaście onimów (*Choptianka*, *Dubkowce*, *Horodenka*, *Kałaharówka*, *Monasterycha*, *Nowosiółka* > *Nowosiółka Grzymałowska*, *Nowosiółka* > *Nowosiółka Skałacka*, *Nowosiółka Grzymałowska*, *Nowosiółka Skałacka*, *Podwołoczyska*, *Poznanka Gniła*, *Sorocko*, *Soroka*, *Touste*, *Zarubińce*, *Żerebki*). Liczba mian neutralnych, a więc niewykazujących cech polskich czy ukraińskich (*Borki Małe*, *Chmieliska*, *Faszczówka*, *Kozina*, *Krasne*, *Krzywe*, *Łuka Mała*, *Mysłowa*, *Mytnica*, *Okno*, *Orzechowiec*, *Pajówka*, *Podlesie* > *Podlesie Grzymałowskie*, *Popławy* > *Popławy Skałackie*, *Popławy* > *Popławy Skałackie*, *Rosochowaciec*, *Rożyska*, *Sadzawki*, *Skałat*, *Skałat* > *Skałat Stary*, *Skałat* > *Skałat Stary*, *Staromiejszczyzna*, *Stawki* > *Stawki Kraśnieńskie*, *Stawki* > *Stawki Kraśnieńskie*, *Tarnoruda*, *Turówka*, *Zadniszówka*, *Zielona*) wynosi dwadzieścia osiem, dwa – *Kamionki*, *Wolica* – są polskie. Za nazwy hybrydowe należy uznać: *Nowosiółkę Grzymałowską*, *Żerebki Królewskie* i *Żerebki Szlacheckie*.

Aneks. Słownik nazw powiatu skałackiego

Słownik zawiera listę nazw opisanych miejscowości pochodzących z przestrzeni określanej w II Rzeczypospolitej jako powiat skałacki (w województwie tarnopolskim). Obszar ten obejmował sześćdziesiąt jeden punktów osadniczych z jeszcze większą ilością określających je nazw. Struktura haseł jest następująca. Onimy zostały zaprezentowane w porządku alfabetycznym, kolejno następuje status miejscowości i współczesna przynależność administracyjna. Po informacjach ogólnych podano materiał źródłowy od zapisów najstarszych po współczesne. Następnie wszystkie nazwy zostały poddane analizie semantycznej i strukturalnej. Interpretacje innych autorów, Mychajła Chudasza[21], Teresy Pluskoty[22], Dmytra Buczki, Wiry Kotowycz[23] i Jana Zaleskiego[24], zaprezentowano w sytuacjach analiz rozbieżnych z prezentowanymi.

1. **Bilinówka**, wieś współ. w pow. hus., lud. 161, w tym rzym. 29 (p. Touste), grek. 124 (p. Bucyki) SG 1, 227: *Biliłówka* Jabł XVI w.; *Bilinówka Biliłówka*, *Biletówka* (forma zniekształcona) 1880 SG 1, 227, też *Bilenówka*, *al. Bielanówka*, ob. *Biliłówka*, 1884 SG 5, 195; ***Білинівка*** 1973 IstT 242. N. niestabilna pod względem słowotwórczym, sugerująca podstawę antroponimiczną zróżnicowaną od ukr. **Biliło*, ***Білин*** Czuczka 66, **Bilen*, **Білань** RedS 1, 65 (pol. **Bieliło*, por. *Bieliłowiec*

[20] Inaczej relacyjne, zob. H. Borek, *Nazwy relacyjne w toponimii*, [w:] *V Ogólnopolska Konferencja Onomastyczna, Księga referatów*, red. K. Zierhoffer, Poznań 1988, s. 43–51.

[21] М. Л. Худаш, М. О. Демчук, *Походження українських прикарпатських назв населених пунктів (відантропонімні утворення)*, Київ 1991.

[22] T. Pluskota, *Nazwy miejscowe ziem ruskich Rzeczypospolitej XVI–XVIII w. Toponimia Ukrainy i pogranicza polsko-ukraińskiego*, Bydgoszcz 1998.

[23] Д. Г. Бучко, В. В. Котович, *Походження назв населених пунктів Тернопільщини*, Дрогобич 2017.

[24] J. Zaleski, *Nazwy województwa tarnopolskiego*, Wrocław 1987.

SNazw 1, 303, oraz *Bielin* SNazw 1, 303, *Bielan* SNazw 1, 299), te od ukr. *білий* (pol. *biały*). N. dzierż.

2. **Borki Małe**, wieś obecnie w pow. hus., lud. rzym. 412 (p. Touste), grek. 853 (p. na miejscu) SG 1, 312: *Borki* Jabł XVI w.; *Tenuta Borek* 1661–1665 LWR 3, 168; *Borki Małe* 1880 SG 1, 312; *Borki Małe* 1938 Skor 138; ***Малі Бірки*** 1973 IstT 246. N. zest. z członu kult. od *Borki* (Wielkie) 'wieś w pow. tar.' oraz pol. *mały* (ukr. *малий*).
3. **Bucyki**, wieś, obecnie w pow. hus., rzym. 323 (p. Grzymałów), grek 291 (p. na miejscu): *Buczikow* 1422 Kur 7, 105; *Buczyki* Jabł XVI w.; *Bucyki*, *Buczyki*, 1880 SG 1, 433; *Buczyki* 1902 SG 15/2, 733; *Bucyki* 1938 Skor 183; ***Буцики*** 1973 IstT 215. N. nieustabilizowana pod względem słowotwórczym, od pol. *Bucyk* SNazw 1, 532 (ukr. *Буцик* RedS 1, 120), ta od pol. **bucyk*, por. *buc* 'człowiek o pucołowatej twarzy, przezwisko nadawane mieszkańcom wsi' SGP 3, 24 (ukr. *буцик* 'tłusty człowiek' Czuczka 102, por. ukr. *буц* 'przezwisko wśród chłopów' RedS 1, 120), lub od pol. *Buczyk* NazwPol 91 (ukr. **Buczyk*, por. *Бучак* Czuczka 102), ta od pol. *buczeć* (ukr. *бучати*). N. dzierż. w formie *Bucyków*, następnie rod. w formie *Bucyki*.
4. **Chmieliska**, wieś współ. w pow. podw., przed II wojną światową niemal całkowicie polska PrzewodnikP 102, lud. 1312, rzym. 773 (p. Hałuszyńce, we wsi kościół pw. Podwyższenia Krzyża Św.), grek. 528 (p. na miejscu): *Chmieliscza* 1564–1566 Żer 1, 141; *Chmieliski* Jabł XVI w.; *Chmieliska* SG 1, 588; *Chmieliska* 1938 Skor 229; *Хмелиська* 1973 IstT 478 – : pol. *chmiel* (ukr. *хмель*). N. kult.
5. **Choptianka**, wieś współ. w pow. podw.: *Хоптянка* 1973 IstT 476 – : ukr. *хопта* 'burzan'. N. fiz. na oznaczenie terenu porosłego burzanami.
6. **Dubkowce**, daw. wieś, obecnie w granicach Rasztowców, p. rzym. Touste, grek. w miejscu SG 2, 192: *Dubkowce* Jabł XVI w.; *Dubkowce* 1881 SG 2, 192; Dubkowce 1938 Skor 371 – : ukr. *дубок* (pol. *dąbek*). N. etn. Zal 36: od n. os.
7. **Faszczówka**, wieś współ. w pow. podw., na północ od wzgórz Miodobory, lud. rzym. 171 (p. Tarnoruda), grek. 490 (p. Łuka Mała) SG 2, 374: *Faszczówka* Jabł XVI w.; *Faszczówka* 1881 SG 2, 374; Faszczówka 1938 Skor 407; ***Фащівка*** 1973 IstT 172 – : w związku z pier. pol. *-faszcz-* jak w *zachwaszczać*: *chwast* (ukr. *chwast* BorSE 73), por. nazwy w Polsce *Faszcze* NMP 2, 29. N. fiz. Zal, s. 39: od *Fast*. We wsi *Osowik*, leśniczówka, 1886 SG 7, 652, n. fiz.
8. **Grzymałów**, mtko obecnie w pow. hus., lud. rzym. 556, grek. 1160 (obie p. na miejscu, rzym. od 1609 r.), „nieznany jest czas założenia miasta, podobno za Władysława Jagiełły, podobnie jak i nazwa, czy wzięła swój początek od rodziny, czy też od herbu, od końca XVIII w. istniał zamek murami obwiedziony" SG 2, 897–8: *Grzymałow* Jabł XVI w.; *Grzymałów z Zamurzem* i *Kątem*, 1881 SG 2, 897; *Grzymałów* 1938 Skor 503; ***Гримайлів*** 1973 IstT 215 – : pol. *Grzymała* 'nazwa herbu rodu Ludzickich' Boniecki, cz. 1, t. 15, s. 111, ta z pier. przymiotnikowym, por. *Pielgrzym* NazwPol 129. N. dzierż. W mtku części *Kąt*, n. fiz. oraz *Zamurze*, n. lokkult.
9. **Hałuszyńce**, wieś współ. w pow. podw., przed II wojną niemal całkowicie polska PrzewodnikP 102, lud. rzym. 1169 (p. na miejscu pw. św. Jana Chrzciciela), grek. 122 (p. nie podano, we wsi jest cerkiew pw. św. Mikołaja) SG 3, 21: *Hołszczyniec* Jabł XVI w.; *Hałuszyńce* 1882 SG 3, 21; *Hałuszyńce* 1938 Skor 516; ***Галушинці*** 1973 IstT 472 – : ukr. **Hałusz*, por. *Галюк* RedS 1, 188, kres. *Hałusz* SNazw 4, 35 (pol. *Gałusz* NazwPol 115), ta od zachchrześć. *Gallus* MalecI 221, z suf. *-yńce*. N. patr. We wsi Petlówka, karczma: Petlówka 1887 SG 8, 24, n. dzierż.
10. **Hlibów**, wieś obecnie w pow. hus., lud. rzym. 660 (p. Grzymałów), grek. 848 (p. na miejscu) SG 3, 74–75: *Hlebowo* 1422 Kur 7, 93; *Hlebow* 1471 MRP 1, 691; *Hlebow* 1564 Źdź 18/1, 99; *Hlibow* Jabł XVI w.; *Hlibów z Tarasówką*, 1882 SG 3, 74; *Hlibów* 1938 Skor 525; ***Глібів*** 1973 IstT 243 – : ukr. *Гліб* MalecI 226 (pol. *Gleb*). N. dzierż. We wsi *Tarasówka*, część, n. dzierż.
11. **Horodnica**, wieś współ. w pow. podw., za którą lokalna szosa ze Skałatu do Podwołoczysk wspina się serpentyną PrzewodnikP 106, lud. rzym. 405 (p. Skałat), grek. 800 (p. Krzywe): *Horodnicza* 1449 AGZ 12, 196; *Horodnica* Jabł XVI w.; *Horodnica* 1882 SG 3, 140; *Horodnica* 1938 Skor 535; ***Городниця*** 1973 IstT 473 – : ukr. **horodna* : *город* SUM 2, 136 (pol. *gród*), jak *Dubienka* < *Dubna* w ziemi chełmskiej, z suf. strukturalnym *-ka*. N. kult.
12. **Iwanówka**, wieś współ. w pow. podw., lud. 1592, grek. 1178 (p. na miejscu), rzym. reszta (p. Kaczanówka) SG, t. 3, s. 320: *Iwanówka* Jabł XVI w.; *Iwanówka*, po rus. *Iwaniwka*, 1882 SG 3, 320;

Iwanówka 1938 Skor 562; ***Іванівка*** 1973 IstT 473 – : ukr. *Iwan* MalecI 248 (pol. *Jan*). N. dzierż. We wsi *Ostra Mogiła*, folwark oraz wzgórze, 1886 SG 7, 676 – : n. zest. z członu kult. od pol. mogiła (ukr. ***могила***) oraz członu od pol. ostry (ukr. ***гострий***). N. kult.

13. **Kaczanówka**, wieś współ. w pow. podw., w której przed II wojną światową mieszkali głównie Polacy, daw. istniał tu także dwór PrzewodnikP 98, lud. 1167, kościół rzym. pw. św. Michała Archanioła i cerkiew SG 3, 653: *Koczanowka* 1564 Źdź 18/1, 98; *Kaczanówka* Jabł XVI w.; *Kaczanówka* 1882 SG 3, 653; *Kaczanówka* 1938 Skor 644; ***Качанівка*** 1973 IstT, 473 – : ukr. **Качан* (pol. Kaczan SSNO 2, 514), ta od ukr. *качан* 'głąb' lub 'głowa kapusty' (pol. *kaczan*, z jęz. ukr. SłSE 2, 13–14). N. dzierż.
14. **Kałaharówka**, wieś, p. rzym. Touste SG 3, 717: *Kałaharówka* Jabł XVI w.; *Kałaharówka* 1882 SG 3, 717; *Kałaharówka* 1938 Skor 653; ***Калагарівка*** 1973 IstT 243 – : ukr. **калаһаr // калогеръ* 'mnich' Sr 1, 1183, „na Bukowinie jeszcze dziś mnichów nazywają *kałahurami*" SG 8, 113 (pol. brak). N. dzierż. Zal 63: n. niej., n. potoku *Kałahirka* HrNH („ciemna"). We wsi *Wychwatyńce*, część wsi: *Wychwatyńce* 1893 SG t. 14, s. 73, n. patr.
15. **Kamionki**, wieś współ. w pow. podw., daw. w 1565 r. mtko królewskie w starostwie trem., SG 15/2, 54, lud. 1596, rzym. (p. Skałat), ma cerkiew grek. SG 3, 795: *Kamyonki* 1564 Źdź 18/1, 97; *Kamionka* Jabł XVI w.; *Kamionki* 1882 SG 3, 795; ***Кам'янки*** 1973 IstT, 473 – : pol. **kamiony* : *kamień* (ukr. ***кам'яний*** : ***камінь***), zob. *Kamionka* MPrzem 110. N. Fiz. We wsi *Paliowy*, las, folwark: *Paliowy* 1886 SG 7, 830, n. kult.
16. **Kokoszyńce**, wieś obecnie w pow. hus., lud. rzym. 302 (p. Tarnoruda), grek. 582 (p. na miejscu, św. Grzegorza) SG 4, 256: *Kokoszyńce* Jabł XVI w.; *Kokoszyńce* z Podhorówką, 1883 SG 4, 256; *Kokoszyńce* 1938 Skor 728; ***Кокошинці*** 1973 IstT 553 – : pol. *Kokosza* Cieślik 58 (ukr. *Кокоша* RedS 1, 492), ta od pol. *kokosza* 'kura' Sstp 2, 314 (ukr. *кокоша* RedS 1, 492). N. patr. We wsi część Podhorówka, n. lokfiz.
17. **Kołodziejówka**, wieś współ. w pow. podw., lud. rzym. 866 (p. Skałat, we wsi kościół pw. św. Stanisława Kostki), grek. 919 (p. na miejscu, cerkiew pw. św. Dymitra) SG 4, 281: *Kołodziejówka* Jabł XVI w.; *Kołodziejówka* 1883 SG 4, 281; ***Колодіївка*** 1973 IstT 474 – : pol. *kołodziej* 'rzemieślnik wyrabiający koła i wozy' Sstp 3, 320 (ukr. dial. *колодій* SUM 4, 228, *колісник*). N. dzierż.
18. **Kozina**, wieś obecnie w pow. hus., T, lud. 714, rzym. (p. Grzymałów), grek. (p. Kokoszyńce, we wsi cerkiew św. Parascewii) SG 4, 553: Kozina Jabł XVI w.; *Kozina* 1883 SG 4, 553; *Kozina* 1938 Skor 784; ***Козина*** 1973 IstT 245 – : pol. *koza* (ukr. *коза*). N. kult. na oznaczenie miejsca wypasu kóz, utworzona na wzór wyrazu *zwierzyna* Spsł 1, 121. N. kult. Zal 75: od n. os.
19. **Krasne**, wieś obecnie w pow. hus., p. rzym. Touste, ma cerkiew grek. SG 4, 628: *Krasna* 1564 Źdź 18/1, 98; *Krasne* Jabł XVI w.; *Krasne* 1883 SG 4, 628; *Krasne* 1938 Skor 795; ***Красне*** 1973 IstT 245 – : pol. *krasny* 'czerwony' Sstp 3, 378 (ukr. *красний*). N. fiz.
20. **Kręciłów**, wieś, daw. pk Kałaharówki: *Kręciłów* Jabł XVI w.; ***Крутилів*** 1973 IstT, 243 – : ukr. *krutyło : *крутити* (pol. *kręcidło* 'narzędzie do kręcenia' też 'osoba niespokojna' SW 2, 551 : *kręcić*). N. fiz. oznaczająca rzekę o krętym korycie, por. *Kręciłów* SG 11, 446, 540.
21. **Krzywe**, wieś: *Krzywe* Jabł XVI w.; *Krzywe* 1938 Skor 824; ***Криве*** 1973 IstT 461 – : pol. *krzywy* (ukr. *кривий*). N. fiz.
22. **Leżanówka**, wieś, lud. 330, rzym. 56 (p. Grzymałów), reszta grek. (p. Bucyki) SG 5, 195: *Leżanówka* Jabł XVI w.; *Leżanówka*, po rus. *Leżaniwka*, 1884 SG 5, 195; *Leżanówka* 1938 Skor 886; ***Лежанівка*** 1973 IstT 242 – : pol. *Leżan* SNazw 5, 585 (ukr. **Leżan*, por. *Леженко* RedS 1, 588), ta od pol. *leżeć* (ukr. *лежати*). N. dzierż. Zal 85: por. *leżeń* m.in. 'leń, rodzaj kołacza'.
23. **Łuka Mała**, wieś obecnie w pow. hus., lud. 1136, rzym. 220 (p. Tarnoruda), grek. 863 (p. na miejscu) SG 5, 809: *Czepielowa Luca* 1518 ArchS 2, 166; *Łuka* Jabł XVI w.; *Łuka mała* 1884 SG 5, 809; *Łuka Mała* 1938 Skor 964; ***Мала Лука*** 1973 IstT 246. Pierw. *Czepielowa Łuka*, n. zest. z członu fiz. od ukr. *лука* (pol. *łąka*) oraz członu dzierż. od ukr. *Чепіль* RedS 1, 1160, ta od ukr. *чепіль* 'prosty nóż'. Następnie z członem dem. od pol. *mały* (ukr. *малий*).
24. **Mazurówka**, daw. wieś, dziś włączona do Grzymałowa, lud. 554, rzym. 474, reszta grek. (obie p. Grzymałów) SG 6, 213: *Mazurówka* Jabł XVI w.; *Mazurówka*, al. *Mazorówka*, 1885 SG 6, 213; *Mazurówka* 1938 Skor 1020 – : pol. *Mazur* SSNO 3, 431 (ukr. *Мазур* Red 25), ta od pol. *Mazur* 'człowiek pochodzący z pół. Mazowsza' RNaz 2,

79 (ukr. *мазур*, zapewne pożyczka z jęz. pol.). N. dzierż. odetn. We wsi *Pieniówka*, grupa domów i młyn, 1887 SG 8, 91 – : ukr. **pnewyj* : ***пень*** (pol. *pniowy* : *pień*). N. kult. oraz *Wygoda*, grupa domów, 1893 SG 14, 88 – : pol. *wygoda* (ukr. *вигода*), por. *Wygoda* 'najpierw n. karczmy, a potem osady powstałej przy karczmie' Kondr 221. N. kult.

25. **Mołczanówka**, wieś współ. w pow. podw., lud. rzym. 305 (p. Skałat), grek. 295 (p. Chmieliska) SG 6, 642: Molczanowka wiesz 1564–1566 Żer 1, 141; Mołczanówka Jabł XVI w.; Mołczanówka 1885 SG 6, 642; Mołczanówka 1938 Skor 1076; ***Мовчанівка*** 1973 IstT 473 – : ukr. *Мовчан* RedS 1, 700 (pol. *Milczan, por. Milczanek SNazw 6, 364), ta od ukr. *мовчати* (pol. milczeć). N. dzierż.
26. **Monastyrycha**, wieś obecnie w pow. hus., utworzona z połączenia kilku chutorów: *Монастириха* 1973 IstT 246 – : ukr. *монастир* (pol. *monastyr* BrSE 342, pożyczka z jęz. ukr.), ta od strus. *ма(-о)настир* Sr 2, 109, z rzadkim suf. stylistycznie nacechowanym *-ycha*. N. kult.
27. **Mysłowa**, wieś współ. w pow. podw., lud. rzym. 247 (p. Kaczanówka), grek. 324 SG 6, 35: *Masłow* Jabł XVI w.; *Mysłowa* 1788 JM 197; Mysłowa 1885 SG 6, 835; *Mysłowa* 1938 Skor 1097; ***Мислова*** 1973 IstT 444 – : pierwotnie *Masłowa* od pol. *masło* BrSE, s. 324 (ukr. *масло*). N. fiz. oznaczająca miejsce nad gliniastymi zboczami Zbrucza. Zal 104: od n. os.
28. **Mytnica**, wieś obecnie w pow. podw.: *Mytnica* 1938 Skor, s. 1099; ***Митниця*** 1973 IstT 475 – : pol. *mytnica* 'urząd celny', por. *myto* 'danina' Sstp 4, 378–379 (ukr. *мито*). N. kult.
29. **Nowosiółka Grzymałowska**, wieś obecnie w pow. hus., lud. rzym. 171 (p. Touste), grek. 300 (p. Borki Małe): *Nowosiołka* 1564 Źdź 18/1, 98; *Nowosiółka* Jabł XVI w.; *Nowosiółki Grzymałowskie* 1886 SG 7, 289; Nowosiółka Grzymałowska 1938 Skor 1154; ***Новосілка*** 2004 mapaT. Pierw. Nowosiółka, n. złoż. z członu kult. od ukr. *село* Hr 4, 113 (pol. *siodło*, później *sioło*, pożyczka z jęz. ukr. BrSE, s. 491), oraz z członu chron. od pol. nowy (ukr. *новий*), z suf. strukturalnym *-ka*. Wtórnie z członem lok. od *Grzymałów* 'mtko w pow. hus.'.
30. **Nowosiółka Skałacka**, wieś współ. w pow. podw., lud. rzym. 607 (p. Skałat), grek. 557 (p. Skałat Stary): *Nowosyolka* 1471 MRPS 1, 39; Nowosiółka Jabł XVI w.; *Nowosiółki Skałackie* 1886 SG 7, 289; *Nowosiółka Skałacka* 1938 Skor 1154; ***Новосілка*** 1973 IstT 476. Pierw. Nowosiółka od jw. N. chronkult. Wtórnie z członem lok. od Skałat 'm. pow. podw.'. Obok wsi *Malinik*, folwark, 1885 SG 6, 15 – : ukr. *малына* Mak 318 (pol. *malina* 'roślina z rodziny różowatych' SW 2, 858). Nazwa kult.
31. **Okno**, wieś obecnie w pow. hus., lud. rzym. 592 (p. Grzymałów), grek. 1 084 (p. na miejscu) SG 7, 427: *Okno* 1471 MRPS 1, 691; *Okno* 1564 Źdź 18/1, 98; *Okno* Jabł XVI w.; *Okno* SG 7, 427; *Okno* 1938 Skor 1179; ***Вікно*** 1973 IstT 242 – : pol. *okno* 'miejsce, gdzie wytryska mnóstwo źródeł' SG 7, 426 (ukr. okno 'źródło' JuUTH 40 też 'miejsce na błocie, które nie zarosło wodorostami' ESUM 1, 398). N. fiz. We wsi *Pałamarka*, grupa domów, 1886 SG 7, 832 od ukr. *паламар* 'kościelny', n. kult.
32. **Orzechowiec**, wieś współ. w pow. podw., lud. rzym. w 805 (p. Kaczanówka), grek. 1229 (p. na miejscu) SG 7, 609–610: *Orzechowiecz* 1564 Źdź 18/1, 98; *Orzechowice* al. *Orzechowce* i *Orzechowiec*, 1886 SG 7, 609–610; *Orzechowiec* 1938 Skor 1203; ***Оріховець*** 1973 IstT 475 – : pol. *orzech* (ukr. *горіх*). N. fiz.
33. **Ostapie**, wieś dziś w pow. podw., lud. rzym. 730 (p. Grzymałów), grek. 1056 (p. na miejscu) SG 7, 661: *Ostapie* Jabł XVI w.; *Ostapie* 1886 SG 7, 661; *Ostapie* 1938 Skor 1214; ***Остап'є*** 1973 IstT 475 – : ukr. *Остап*, ta od ukr. *Остафей // Остафій* (pol. Awstacy) MalecI 191, z suf. *-je*. N. dzierż. We wsi *Pałamarka*, osada: *Pałamarka* 1886 SG 7, 832 jw. zob. Okno.
34. **Pajówka**, wieś, obecnie w pow. hus., lud. 705, 18 rzym. (p. Grzymałów), grek. (p. Zielona) SG 7, 819: *Bajówka* (błędny zapis) Jabł XVI w.; *Pajówka* 1886 SG 7, 819; *Pajówka* 1938 Skor 1237; ***Паївка*** 1973 IstT 243 – : pol. *paj* 'porcja' BrSE 391 (ukr. *пай* 'część' Czuczka 133). N. kult. oznaczająca wydzieloną część gruntu.
35. **Panasówka**, wieś, współ. w pow. podw., lud. rzym. 622 (p. Skałat), grek. 784 (p. Kołodziejówka) SG 7, 837: *Panasówka* Jabł XVI w.; *Wieś Panaszowka* 1661–1665 LWR 3, 169; *Panasówka* 1886 SG 7, 837; *Panasówka* 1938 Skor 1240; ***Панасівка*** 1973 IstT 474 – : ukr. *Панас* Red 12, por. kres. Panas SSNO 4, 183, ta od ukr. *Офанасий* (pol. *Atanazy*) MalecI 297. N. dzierż.
36. **Podlesie Grzymałowskie**, wieś, obecnie w pow. hus., od 1939 r. cz. Grzymałowa, lud. 573 SG 8, 423: Podlesie Jabł XVI w.; *Podlesie* 1887 SG 8, 423; *Podlesie Grzymałowskie* 1938 Skor 1317 – :

pol. *podlesie* : *pod lasem* (ukr. ***підлісся*** : ***під лісом***), z suf. strukturalnym *-ьje*. N. lokfiz. Wtórnie z członem lok. od *Grzymałów*.

37. **Podwołoczyska**, m. pow., w 1857 r. był to pk Staromiejszczyzny, wcześniej przedmieście Wołoczysk, dopiero po wybudowaniu kolei żelaznej z Tarnopola do Wołoczysk powstało mtko, lud. rzym. 441 (p. na miejscu pw św. Zofii), grek. nie piszą SG 8, 480–481, jest cerkiew pw. św. Trójcy: *Podwołoczyska* 1887 SG 8, 480; ***Підволочиськ*** 1973 IstT 444 – : *pod Wołoczyska* 'mtko w pow. stkon.'. N. lokkult. Zal, 134: por. ukr. *wołoka* 'miara gruntu', pol. *włóka*.
38. **Połupanówka**, wieś współ. w pow. podw., jest tu pomnik przyrody *Wielkie Siodło*, przed II wojną w znacznej części przez Polaków PrzewodnikP 103, rzym. kościół pw. św. Józefa, cerkiew grek. pw. śś. Kosmy i Damiana: *Lupanowka* 1564 Źdź 18/1, 98; *Połupanówka* Jabł XVI w.; *Połupanowka* 1650 Żer 5, 299; *Połupanówka* 1788 JM 243; Połupanówka 1938 Skor 1345; ***Полупанівка*** 1973 IstT 476 – : ukr. *Полупан* RedS 2, 844 (pol. Półpan(ek) SNazw 7, 524), ta od ukr. ***полупан*** 'drobny gospodarz' (pol. **półpan*, por. *półpanek* BrSE 393). N. dzierż. ChudP 83: od n. os. *Полупанъ*, być może to przezwisko. Pluskota 87: *Lupanowka* od *łupa* lub *łupać*.
39. **Popławy Skałackie**, wieś współ. w pow. podw.: Popławy Jabł XVI w.; *Popławy Skałackie* 1938 Skor 1351; ***Поплави*** 1973 IstT 461 – : pol. *popław* 'bieg, nurt wody' lub 'podmokła łąka' SłpolXVI 27, 279; Dor 6, s. 1013 (ukr. **popław*, por. ***поплавати*** SUM 7, 207). N. fiz., por. *Popławy*, al. *Popławny*, 'potok w pow. skał.' SG, t. 8, s. 793. Wtórnie z członem lok. od *Skałat*.
40. **Poznanka Gniła**, wieś współ. w pow. podw., następnie od 1959 r. *Podillja*, lud. 447, w tym rzym. 76 (p. Skałat), grek. (p. na miejscu) SG 8, 959: *Gniła Poznanka* Jabł XVI w.; *Poznanka Gniła* 1788 JM 236; *Poznanka Gniła* 1887 SG 8, 959; *Poznanka Gniła* 1938 Skor, 1366; ***Пізнанка***, następnie ***Поділля***, 1973 IstT 476. N. zest. z członu dzierż. od pol. *Poznan* SNazw 7, 521 (ukr. **Poznan*), z suf. dzierż. *-ka*, oraz z członu fiz. od ukr. ***гнилий*** (pol. *zgniły*). Następnie *Podillja* od ukr. ***поділля*** (pol. *podole*). N. fiz.
41. **Poznanka Hetmańska**, wieś w parafii grek., w pow. hus., lud. 680, w tym rzym. 552 (p. Grzymałów), grek. (p. Poznanka Gniła) SG 8, 959: *Poznan* 1564 Źdź 18/1, 98; *Poznanka* Jabł XVI w.; *Poznanka* 1650 Żer 5, 292; *Poznanka Hetmańska*, *Poznanka Komisarska* 1788 JM 236; *Poznanka Hetmańska* 1887 SG 8, 959; *Poznanka Hetmańska* 1938 Skor, 1366; ***Пізнанка*** 1973 IstT 243 – : pol. *Poznan* jw. N. dzierż. ChudP 175–176: od ***Познан*** z suf. **-ьj*. Wtórnie z członem dzierż. od pol. *hetman* 'dowódca wojsk' SłpolXVI 8, 340, pożyczka z niem. już w XV w. BrSE 171 (ukr. ***гетьман*** SUM 2, s. 58). Obocznie z członem dzierż. od pol. *komisarz* (ukr. ***комисар***). N. dzierż.-kult.
42. **Rasztowce**, wieś obecnie w pow. hus., lud. rzym. 294 (p. Touste), grek. 603 (p. Dubkowce) SG 9, 536: *Rastowcze* 1564 Źdź 18/1, 100; *Rastowce* Jabł XVI w.; *Rasztowce* 1888 SG 9, 536; *Rasztowce* 1938 Skor 1429; ***Рашівці*** 1973 IstT 248. Pierw. *Rastowce* od pol. Rast MalecS 25 (ukr. **Rast*), ta od pol. *Radosław* SSNO, t. 4, s. 470 (ukr. *Радимилъ* Mor, s. 162). N. patr. Zal 142: n. patr., podstawa niej. We wsi *Mazurówka*, al. *Henrykowa*, folwark, 1885 SG 6, 183, n. dzierż.
43. **Rosochowaciec**, wieś współ. w pow. podw., lud. 700, rzym. 406 (p. Skałat), grek. 308 (p. Supranówka) SG 9, 762: *Rosochaczieczz* 1566 Żer 1, 140; *Rosochowiaczek* Jabł XVI w.; *Rosochowaciec* 1888 SG 9, 762; *Rosochowaciec* 1938 Skor 1454; ***Росохуватець*** 1973 IstT 476 – : pol. *rosochaty* 'mający rosochy, rozgałęzienia' SłpolXVI 35, 401 (ukr. ***росохатий***). N. fiz. oznaczająca wieś położoną w rozgałęzieniu rzek.
44. **Rożyska**, wieś współ. w pow. podw., lud. rzym. 210 (p. Tarnoruda), grek. 905 (p. na miejscu) SG 9, 875: *Roszyska* Jabł XVI w.; *Rożyska* 1888 SG 9, s. 875; *Rożyska* 1938 Skor 1461; ***Рожиськ*** 1973 IstT 473 – : pol. *róg*, z suf. lok. *-yska*, zob. *Rochynia*. N. fiz. Zal 145: n. niej., może od *róg*. We wsi *Sianożęci*, folwark i leśniczówka: *Sianożęci* 1889 SG 10, 474, n. kult. oraz *Ostra Mogiła*, karczma, 1886 SG 7, 676, n. kult.
45. **Sadzawki**, wieś obecnie w pow. hus., T, lud. 732, rzym. 180 (p. Tłuste), grek. 549 (p. Krasne) SG 10, 208: *Sadzawki* Jabł XVI w.; *Sadzawki* 1889 SG 10, 208; *Sadzawki* 1938 Skor 1504; ***Саджівка*** 1973 IstT 249 – : pol. *sadzawka* 'mały staw' Dor 8, 7 (ukr. ***саджавка*** SUM 9, 9). N. fiz. We wsi *Leopoldówka*, folwark i leśniczówka: *Leopoldówka* 1884 SG 5, 148, n. dzierż.
46. **Skałat**, m. współ. w pow. podw., w 1600 r. Sieneńscy lokowali m. pod nazwą *Dębno*, ale nie utrzymała się, lud. 4592, rzym. 1657, grek. 1362 (obie p. na miejscu, rzym. pw. św. Anny, grek. cerkiew pw. Przemienienia Pańskiego) SG 10,

645: Skałat Jabł XVI w.; *Skałat* 1889 SG 10, 644; *Skałat* 1938 Skor 1544; ***Скалат*** 1973 IstT 461 –: *Skałat* ‘Skałat Stary’. N. ponow. Zal, s. 152: n. niej., por. ukr. *skalaty* ‘skalać’. Pierw. *Dębno* od pol. *dąb* (ukr. *дуб*). N. fiz.

47. **Skałat Stary**, wieś, na północ od wsi jest kapliczka na górze zwanej „Święta góra” SG 10, 646, współ. w pow. podw., przed II wojną światową zamieszkała przez Polaków PrzewodnikP 103, lud. rzym. 1408 (p. Skałat), grek. 1485 (p. na miejscu) SG 10, 646: *Skalath* 1564 Źdź 18/1, 98; *Skałat Stary* Jabł XVI w.; *Skałat Stary* 1889 SG 10, 646; Skałat Stary 1938 Skor 1544; ***Старий Скалат*** 1973 IstT 476 – : pol. **skałaty* : *skała* (ukr. **skałatyj* : *скала // скеля* SMSz 2, 256), zob. przymiotniki *rogaty*, z suf. *-aty* Łoś 2, 52. N. fiz. na oznaczenie skalistego miejsca lub potoku. Wtórnie z członem chron. od pol. *stary* (ukr. *старий*).
48. **Sorocko**, wieś obecnie w pow. trem., lud. 2104, rzym. 148 (p. Baworów), grek. 1926 (p. na miejscu) SG 11, 81–82, pierwsza wzmianka pochodzi z 1478 r. IstT 530; *Soroczko* 1564 Źdź 18/1, 100; *Soroczka* Jabł XVI w.; *Sorocko* 1890 SG 11, 81; *Sorocko* 1938 Skor 1589; ***Сороцьке*** 1973 IstT 530 –: ukr. *сорока* (pol. *sroka* ‘ptak wróblowaty’ SW 6, 378). N. fiz.
49. **Soroka**, wieś obecnie w pow. hus., lud. 773, rzym. 250 (p. Touste), grek. 866 (p. Dubkowce) SG 11, 83: *Soroka* XVI w. Jabł *Soroka* 1890 SG 11, 83; *Soroka* 1938 Skor 1589; ***Сорока*** 1973 IstT, 248 – : ukr. *сорока* jw. N. fiz. w znaczeniu kolektywnym, por. *Buk* MSan 47.
50. **Staromiejszczyzna**, wieś współ. w pow. podw., lud. 1012, rzym. 73 (p. Toki), grek. 895 (p. na miejscu) SG 11, 260, pierwsza wzmianka w 1785 r. IstT 477: *Staromiejszczyzna* 1890 SG 11, 260; *Staromiejszczyzna* 1938 Skor 1610; ***Староміщина*** 1973 IstT 477 – : n. zest. z członu chron. od pol. *stary* (ukr. *старий*) oraz członu kult. od pol. *miasto* (ukr. *місто*). N. chronkult. na oznaczenie miejsca po starym mieście. Saf 241: od n. os. *Staromiejski*.
51. **Stawki Kraśnieńskie**, wieś nad potokiem Bridoka, obecnie w pow. hus., lud. rzym. 140 (p. Touste), grek. 212 (p. Krasne) SG 11, 303: *Stawki* Jabł XVI w.; *Stawki* 1890 SG 11, 303; *Stawki Kraśnieńskie* 1938 Skor 1620; ***Ставки*** 1973 IstT 245 – : pol. *stawek* : *staw* (ukr. *став*). N. fiz. Wtórnie z członem lok. od *Krasne*.
52. **Supranówk**a, wieś współ. w pow. podw., w XVIII w. została wyodrębniona jako oddzielny majątek, istniał tu klasycystyczny dwór otoczony pięknym parkiem zniszczony podczas II wojny światowej PrzewodnikP 98, w XIX w. było 739 grek (p. na miejscu), 82 rzym (p. Zbaraż): *Supranówka* Jabł XVI w.; *Supronówka* al. *Sopranówka*, 1890 SG 11, 591; ***Супранівк***a1973 IstT, s. 476 – : ukr. *Sopron* (pol. *Sofron*) MalecI, 368. N. dzierż.
53. **Tarnoruda**, mtko współ. w pow. podw., lud. rzym. 278 (p. na miejscu), grek. 146 (p. Rożyska) SG 12, 195–196: *Tarnoruda* Jabł XVI w.; *Tarnoruda* 1891 SG 12, 195; *Tarnoruda* 1938 Skor 1723; ***Тарнорyда*** 1973 IstT 172. N. złoż. z członu fiz. od stpol. *tarn* ‘cierń’ (ukr. *tern*) BrSE 566 oraz członu fiz. od ukr. *рyда* ‘rdzawe bagno, trzęsawisko, moczar’ JuUTH, s. 159, por. Kurkina 135 (pol. *ruda* ‘czerwona metaliczna ziemia’ L 5, 159). N. fiz. Zal 166: zapewne od *tarń* i *ruda*.
54. **Touste**, mtko w pow. hus., w 1469 r. erekcja miasta Tłuste, na obszarze wsi tej n. SG 15/2, 661, szedł tędy szlak handlowy i wojenny z Pobereża na Bracław, Bar, Satanów, przez Touste do Trembowli i Lwowa, kiedy droga została zamknięta mtko zaczęło upadać, lud. rzym. 981, grek. 1520 (obie p. na miejscu) SG 12, 433–438: *Tlusthe* 1449 AGZ 12, 199; *Tłusthe* 1564 Źdź 18/1, 97; *Tłuste* Jabł XVI w.; *Touste*, właściwie *Tołste*, 1891 SG 12, 433; *Touste* 1938 Skor 1743; ***Товсте*** 1973 IstT 249 – : ukr. *товстий* (pol. *tłusty* daw. ‘otyły, krągły’ BorSE 636). N. fiz. We wsi *Władysławówka*, grupa domów i folwark, 1892 SG 13, 695, n. dzierż.
55. **Turówka**, wieś współ. w pow. podw., lud. 1321, grek. 868 (p. na miejscu), rzym. 488 (p. Tarnoruda) SG 12, 653: *Thurowka* 1564 Źdź 18/1, 98; *Turówk*a Jabł XVI w.; *Turówka*, al. *Torówka*, 1891 SG 12, 653; *Turówka* 1938 Skor 1764; ***Турівка*** 1973 IstT 477 – : ukr. *мyр* (pol. *tur* ‘znajduje się u nas w Podolskich i Ruskich puszczach’ L 5, 741). N. fiz.
56. **Wolica**, wieś obecnie w pow. hus., lud. 589, grek. 536 (p. Kałaharówka), rzym. 142 (p. Grzymałów) SG 13, 835: *Wolica* Jabł XVI w.; *Wolica* 1892 SG 13, 835; ***Волиця*** 1973 IstT 243 – : od pol. *wola* ‘miejsce osady na czas od podatków itd. wolnej, kolonia, swoboda’ L 6, 379 (ukr. *воля* ‘ts.’, pożyczka z jęz. pol. zamiast rodzimego *слобода* < *свобода* Hr 4, 152). N. kult.
57. **Zadniszówka**, wieś współ. w pow. podw., lud. rzym. 884 (p. Kaczanówka), grek. 784 (p. Staromiejszczyzna) SG 14, 247–248: *Zadniszówka*, al. *Zadnieszówka*, 1893 SG 14, 247; *Zadniszówka* 1938 Skor 1944; ***Заднишівка*** 1973 IstT 444 – :

*Zadnisz ‘n. terenowa’, nawiązująca do typu *Miąkisz*, ta od pol. *zadni* BrSE 643 (ukr. ***задній***), z suf. strukturalnym *-ówka*. N. lokfiz. na oznaczenie miejsca w tyle położonego. Zal 187: od n. os. podstawa niej.

58. **Zarubińce**, wieś współ. w pow. podw., lud. grek. 430 (p. Poznanka Gniła), rzym. 290 (p. Grzymałów) SG 14, 424, nad rzeką Gniłą TES 1, 624: *Zarubińce* Jabł XVI w.; *Zarubińce* 1893 SG 14, 424; *Zarubińce* 1938 Skor 1978; ***Зарубинці*** 1973 IstT 475 – : ukr. **zaruba*, por. ***зарубка*** ‘zacinka’ SUM 3, 297 (pol. **zaręba* : *zarębywać* ‘rąbać, zacinać’ Dor 10, 738). N. etn.
59. **Zielona**, wieś obecnie w pow. hus., lud. grek. 538 (p. na miejscu), rzym. 227 (p. Touste): *Zyelona* 1564 Źdź 18/1, 98; *Zielona* Jabł XVI w.; *Zielona* 1893 SG 14, 598; *Zielona* 1938 Skor 2004 – : ukr. ***зелений*** (pol. *zielony*). N. fiz.
60. **Żerebki Królewskie**, wieś współ. w pow. podw., lud. rzym. 230 (p. Hałuszyńce), grek. 524 (p. na miejscu) SG 14, 778–779: *Żerebki* Jabł XVI w.; *Żerebki Królewskie*, al. *Wielkie*, 1893 SG 14, 778; *Żerebki Królewskie* 1938 Skor 2032; ***Жеребки*** 1973 IstT 473. Pierw. Żerebki od ukr. ***жеребок*** ‘umowny znak, coś drobnego, który ciągnie się w celu ustalenia pewnej kolejności’, też ‘dola, droga życiowa’ SUM 2, 520. N. kult. związana z wyznaczaniem za pomocą tych znaków jakiegoś terenu, por. ukr. ***те, що дісталося за жеребом*** ‘część, spadek’ HaborakN 196. Wtórnie z członem dzierż. *Królewskie* od pol. *królewski* (ukr. ***королівський***). Obocznie z członem augm. od pol. *wielki* (ukr. ***великий***). Zal 196: por. ukr. *żerebec* ‘ogier, źrebiec’.
61. **Żerebki Szlacheckie**, wieś współ. w pow. podw., lud. rzym. 49 (p. Hałuszyńce), grek. 460 (p. *Żerebki Królewskie*) SG 14, 778–779: *Żerebki Szlacheckie*, al. *Małe*, 1893 SG 14 778; *Żerebki Szlacheckie* 1938 Skor 2032; ***Жеребки*** 1973 IstT 473. N. zest. z członu ponow. od *Żerebki* ‘wieś w pow. podw.’ oraz członu dzierż. od pol. *szlachecki* (ukr. ***шляхетський***, pożyczka z jęz. pol.). Również z członem dem. od pol. *mały* (ukr. ***малий***).

BIBLIOGRAFIA

Źródła

AGZ *Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z Archiwum tzw. Bernardyńskiego we Lwowie*, t. 1–24, red. Wojciech Hejnosz, Lucjan Tatomir, Franciszek Ksawery Liske, Antoni Prochaska, Lwów 1868–1931.

ArchS *Archiwum książąt Lubartowiczów Sanguszków w Sławucie*, t. 1–5, red. Zygmunt Feliks Radzimiński, Lwów 1887–1891.

IstT ***Нечай Світлана Петрівна, Історія міст і сіл Української РСР, Тернопільська область,*** Київ 1973.

Jabł *Atlas historyczny Rzeczypospolitej Polskiej. Epoka przełomu z w. XVI na w. XVII. Dział II: „Ziemie Ruskie Rzeczypospolitej”*, red. Aleksander Jabłonowski, Wiedeń 1899–1904.

JM ***Йосифінська*** (1785–1788) і ***Франциськанська*** (1819–1820) ***метрики. Перші поземельні кадастри Галичини. Покажчик населених пунктів***, Київ 1965.

Kur *Zbiór dokumentów małopolskich*, t. 1–8, wyd. Stanisław Kuraś i Irena Sułkowska-Kuraś, Kraków 1974–1977.

LWR *Lustracja województwa ruskiego 1661–1665*, t. 3, wyd. Kazimierz Arłamowski, Emilia Arłamowska, Wanda Karput, Wrocław 1974.

MRPS *Matricularum Regni Poloniae summaria*, t. 1–4, red. Teodor Wierzbowski, Warszawa 1905–1919.

SG *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. 1–15, red. Filip Sulimierski, Bronisław Chlebowski, Władysław Walewski, Warszawa 1880–1902.

Skor *Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej z oznaczeniem terytorialnie im właściwych władz i urzędów oraz urządzeń komunikacyjnych*, red. Tadeusz Bystrzycki, Przemyśl–Warszawa 1931–1938.

Źdź *Ruś Czerwona opisana przez Aleksandra Jabłonowskiego*, Źródła Dziejowe, t. 18, cz. 1, Warszawa 1902.

Żer ***Жерела до історії України-Руси***, t. 1, Львів 1895, t. 5, ***Львів*** 1901.

Opracowania

Boniecki Boniecki Adam, *Herbarz polski: wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich*, cz. 1, t. 1–16, Lwów 1899–1913.

Borek Borek Henryk, *Nazwy relacyjne w toponimii*, [w:] *V Ogólnopolska Konferencja Onomastyczna. Księga referatów*, red. Karol Zierhoffer, Poznań 1988, s. 43–51.

BrSE Brückner Aleksander, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Warszawa 1957.

BuczKot Бучко Дмитро Григорович, Котович Віра Василівна, ***Походження назв населених пунктів Тернопільщини,*** Дрогобич 2017.

ChudP Худаш Михайло Лукич, Демчук Марія Олексіївна, ***Походження українських прикарпатських назв населених пунктів (відантропонімні утворення)***, Київ 1991.

Cieślik Cieślik Aleksandra, *Staropolskie odapelatywne nazwy osobowe. Proces onimizacji*, Wrocław 1990.

Czuczka Чучка Павло Павлович, ***Прізвища закарпатських українців. Історико-етимологічний словник***, Львів 2005.

Dor *Słownik języka polskiego*, t. 1–11, red. Witold Doroszewski, Warszawa 1958–1969.

ESUM Мельничук Олександр Савич, ***Етимологічний словиик української мови***, t. 1–2, Київ 1982–1985.

HaborakN Габорак М., ***Назви гір і полнин Івано-Франківщини. Словник-довідник, Івано-Франківськ*** 2008.

Hr ***Словарь української мовиред***, Борис Дмитрович Грінченко, t. 1–4, Київ 1907–1909.

JuUTH Jurkowski Marian, *Ukraińska terminologia hydrograficzna*, Wrocław 1971.

L Linde Samuel Bogumił, *Słownik języka polskiego*, t. 1–6, Lwów 1854–1860.
Łoś Łoś Jan, *Gramatyka języka polskiego*, t. 1–2, Lwów 1922–1925.
MalecI Malec Maria, *Imiona chrześcijańskie w średniowiecznej Polsce*, Kraków 1994.
MalecS Malec Maria, *Staropolskie skrócone nazwy osobowe od imion dwuczłonowych*, Wrocław 1982.
MSan Makarski Władysław, *Nazwy miejscowości dawnej ziemi sanockiej*, Lublin 1986.
Na styku kultur i narodów. Galicyjskie miasta i miasteczka w józefińskim katastrze gruntowym, t. 9: *Olesko i Skałat*, oprac. Volodymyr Dolinovskyi, Kraków 2018.
NazwPol Rymut Kazimierz, *Nazwiska Polaków*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1991.
Pluskota Pluskota Teresa, *Nazwy miejscowe ziem ruskich Rzeczypospolitej XVI–XVIII w. Toponimia Ukrainy i pogranicza polsko-ukraińskiego*, Bydgoszcz 1998.
PrzewodnikP Rąkowski Grzegorz, *Podole. Przewodnik krajoznawczo-turystyczny po Ukrainie Zachodniej*, cz. 2, Pruszków 2006.
RedS Редько Юліан Костянтинович, *Словник сучасних українських прізвищ*, t. 1–2, Львів 2007.
RNaz Rymut Kazimierz, *Nazwiska Polaków: słownik historyczno-etymologiczny*, t. 1–2, Kraków 1999–2001.
Rzetelska-Feleszko Ewa, *Nazwy miejscowe*, [w:] *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, red. Ewa Rzetelska-Feleszko, Kraków 1998.
SGP Karłowicz Jan, *Słownik gwar polskich*, t. 1–6, Kraków 1900–1911.
Skulina Skulina Tadeusz, *Staroruskie imiennictwo osobowe*, t. 1–2, Wrocław 1974.
SłpolXVI *Słownik polszczyzny XVI wieku*, t. 1–36, red. Maria Renata Mayenowa, Franciszek Pepłowski, Wrocław–Warszawa–Kraków 1966–2012.
SłSE Sławski Franciszek, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, t. 1–5, Kraków 1952–1982.
SMSz *Словник мови Шевченка*, t. 1–2, ред. Василь Семенович Ващенко, Тетяна Купріянівна Черторизька, Київ 1964.
SNazw *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, t. 1–10, red. Kazimierz Rymut, Kraków 1992–1994.
Spsł *Słownik prasłowiański*, t. 1–6, red. Franciszek Sławski, Wrocław 1974–1991.
SSNO *Słownik staropolskich nazw osobowych*, t. 1–7, red. Witold Taszycki, Wrocław 1965–1987.
Sstp *Słownik staropolski*, t. 1–11, red. Stanisław Urbańczyk, Wrocław–Kraków 1953–2002.
Starożytna Polska pod względem historycznym, jeograficznym i statystycznym, oprac. Michał Baliński, Tytus Lipiński, Warszawa 1844.
SUM *Словник української мови*, t. 1–11, ред. Іван Костянтинович Білодід, Київ 1970–1980.
SW *Słownik języka polskiego*, t. 1–8, red. Jan Karłowicz, Władysław Niedźwiedzki, Adam Kryński, Warszawa 1907–1927.
Tup Тупиков Николай Михайлович, *Словарь древнерусскихъ личныхъ собственныхъ именъ*, Санктпетербургъ 1903.
Zal Zaleski Jan, *Nazwy województwa tarnopolskiego*, Wrocław 1987.

Inne skróty:
ap. – apelatyw, apelatywny
chron. – chronologizujący
daw. – dawniej
dial. – dialektalny
dzierż. – dzierżawczy
etn. – etniczny
fiz. – fizjograficzny
grek. – greckokatolicki
hus. – husiatyński
im. – imię
jw. – jak wyżej
kult. – kulturowy
lok. – lokalizujący
lud. – ludność
m. – miasto
mtko – miasteczko
n. – nazwa
niej. – niejasna
niem. – niemiecki
os. – osobowy
p. – parafia
patr. – patronimiczny
pier. – pierwiastek
pierw. – pierwotny
podw. – podwołoczyski
pol. – polski
ponow. – ponowiony
por. – porównaj
pow. – powiat
r. – rok
rzym. – rzymskokatolicka
stkon. – starokonstantynowski
strus. – staroruski
suf. – sufiks
trem. – trembowelski
ts. – to samo
ukr. – ukraiński
w. – wiek
współ. – współczesny
zest. – zestawiony
złoż. – złożony
zachchrześć. – zachodniochrześcijański

STRESZCZENIE

Artykuł przedstawia obraz onomastyczny powiatu skałackiego. Wraz z zachodnią częścią Podola został on przyłączony do Polski w XIV wieku i należał do niej z przerwami aż do końca drugiej wojny światowej. Celem artykułu jest analiza semantyczna i strukturalna nazw miejscowości znajdujących się na tym obszarze, na podstawie której wyłania się językowy obraz powiatu skałackiego. Najliczniejsza grupa nazw fizjograficznych opisuje jego właściwości naturalne – bogactwo rzek, jezior, zwierząt występujących na jego obszarze, miejsc zalesionych, licznych zakoli i płaskowyżów. Nazwy etniczne pośrednio nawiązują do charakteru samej ziemi, natomiast nazwy kulturowe opisują region ze względu na jego cechy nabyte w wyniku działalności człowieka. Najmłodszą ich warstwę stanowią onimy ideologiczne tworzone w okresie komunizmu. Starsze nazwy kulturowe informują o formach osadniczych, miejscach obronnych, związanych z gospodarką. Te ponowione i zdrobniałe związane są z powstawaniem nowych osad na omawianym terenie. Wśród nazw miejscowych pochodzących od antroponimów najliczniejszą grupę stanowią nazwy patronimiczne, które podobnie jak dzierżawcze opierają się na nazwach wschodnich lub neutralnych i wskazują tym samym na ruski charakter ziemi.

Słowa klucze: onomastyka, nazwy miejscowości, powiat skałacki, językowy obraz Podola

SUMMARY

The article describes the Onomastic picture of the Skalat District. In the 14th century, together with the western part of Podolia, it was incorporated into Poland, to which it belonged intermittently until the end of World War II. The purpose of the article is a semantic and structural analysis of the names of the towns in this area, on the basis of which emerges a linguistic picture of the Skalat District. The most numerous group of physiographic names describes its natural properties – the richness of rivers and lakes, animals occurring in this area, forested places, numerous curves and plateaus. Also, ethnic names indirectly refer to the nature of the land itself whereas cultural names describe the district due to its features acquired as a result of human activity. The youngest layer of these are ideological names created during the communism. Older cultural names inform about settlement forms, defensive places, or areas related to economy. Renewed and diminutive names depend on the new settlements being built in the District. Among the names of towns coming from personal names, the most numerous group are patronymic names, which are based on eastern or neutral names, just like the possessive ones. These point to the Ruthenian character of the area.

Keywords: onomastics, names of towns, Skalat District, language picture of Podolia